

„Kuidas iseseisvalt keelt õppida?“ Sissejuhatus raamatusse

Birute Klaas-Lang

Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Metslang, H. (2021). *Juhend iseseisvaks keeleõppeks. Õpioskused ja keelekeskkond. Guide for independent language learning. Learning skills and language environment*. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus. 194 lk.

Metslang, H. (2021). *Juhend iseseisvaks keeleõppeks. Õpioskused ja keelekeskkond. Руководство для самостоятельного изучения языка. Учебные навыки и языковая среда*. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus. 198 lk.

Helena Metslangi „Juhend iseseisvaks keeleõppeks. Õpioskused ja keelekeskkond“ on Integratsiooni Sihtasutuse välja antud kakskeelne ehk eesti-inglisekeelne ja eesti-venekeelne käsiraamat, mis pakub mis tahes keele õppijale väärtuslikku sissejuhatuset ja häälestust, kuidas õppida. Raamatud on kättesaadavad ka veebis: <https://www.integratsioon.ee/juhend-iseseisvaks-keeleeoppeks-opioskused-ja-keelekeskkond>.

Teisalt on selles raamatus ka palju just eesti keele spetsiifikat ja Eesti keelekeskkonda arvestavat juhendmaterjali. Selline kakskeelne esitusviis lubab raamatut kasutada ka eesti keele õpikuna, st eesti keele õpiteel võib vastavalt oma tasemele kiigata ka eestikeelseid pealkirju ja seletusi.

Raamat eeldab aktiivset ja kaasa töötavat lugejat. Autor püüab pidevalt lugejaga dialoogi astuda, ergutab teda suhestuma välja pakutud õpistrateegiate ja harjutustega, tooma oma kogemuse autori kogemuse kõrvale. Selline autori-lugeja dialoog eeldab, et raamat pole ühe hingetõmbega läbi lugemiseks. Pigem ootab niisugune ülesehitus ja tekst portsjonite kaupa lugemist ja kaasa mõtlemist, aeg-ajalt eelnevate peatükkide juurde tagasi pöördumist ja mõtisklemist.

Raamatu sissejuhatav peatükk ja õpipsühholoogial põhinev peatükk „Kas mul on üldse mõtet proovida“ on mõeldud keeleõppe ärevuse maandamiseks. Esmalt püüab Metslang hajutada müüti, et eesti keele õppimine on raske töö ja ega seda keelt ikka selgeks ei saa, eriti kui alustada õppimist täiskasvanueas. Autor pakub mitu eesti keele õppimise lugu, peategelasteks muukeelsed sportlased, muusikud jt Eestis vägagi tuntud inimesed. Kui nemad on hakkama

saanud, siis saad ka sina! Vaja on positiivset suhtumist, et eesti keele õpe on midagi meeldivat. Raamat algab edulugudega ja neid on autor poetanud ka peatükkide vahele. Kõik see peaks õppijasse süstima eneseusku, et seda „võimatult rasket eesti keelt oma käänete ja muu keerulise grammatikaga“ polegi nii raske selgeks või vähemalt selgemaks saada.

Õpiärevuse hajutamise kõrval on väga oluline õppija jaoks mõelda läbi, mis on tema keeleõppe fookus, milleks tal keelt vaja läheb. On selge, et igapäevaelus suhtlemine on üks fookus, aga ülikooliõpingud hoopis teine fookus. Metslang toetub oma ergutuspeatükis Carol Dwecki töödele, millest eesti keeles on ilmunud raamat „Mõtteviis“, rõhutades korduvalt, et kui keeleõppijal kohe kõik välja ei tule, kui paremaks keelekasutajaks kujunemise teekond tundub kohati ületamatult raske, siis see kõik on täiesti normaalne. Ja ka oma keelevigu ei tuleks häbeneda, vaid defekt efektiks pöörata – mida rohkem on sotsiaalset praktikat, seda rohkem on õpitava keele harjutamist. Tõsi, möönan, et ka minu pika keeleõpetaja praktika jooksul olen kohanud ülimalt enesekriitilisi õppijaid, kes paaniliselt kardavad teha vigu ja kes sõna otseses mõttes ei tee õpitavas keeles suudki lahti, enne kui pole veendunud, et tema moodustatud lauses on kõik perfektselt õige. Paraku on vestlussituatsioonis siis jutt ammu uutel radadel. Sageli on selline vigade kartus täiskasvanud õppijale kaasa tulnud koolist, kus õpetaja on suhtluse julgustamise asemel pidevalt areneva keelekasutaja vigu parandanud.

Õppijat ergutatakse määratlema oma tuleviku-mina keelekasutajana ja ennast motiveerima samm-sammult selle tuleviku-mina poole liikuma. Kõige kindlam viis edukaks keeleõppijaks saada on ise endale motivatsioon tekitada (lk 41), mis tähendab kujunemist ennastjuhtivaks õppijaks, kes ei liigu eesmärgi poole keeleksami tunnistuse, parema töökoha või muu välise motivaatori tõttu. Lühidalt kokku võttes aitaks õppija mõtteviisi muutusele kõige enam kaasa modaalverbi vahetamine: *ma pean* asemel *ma tahan*. Teoorias kõlab see igati tänapäevaselt. Praktikas kannustavad õppijaid suuremalt jaolt siiski just need-samad pragmaatilised eesmärgid. Ehk tagabki tulemuslikuma lahenduse pragmaatiliste ja sisemiste motivaatorite koosmõju?

Metslang toob välja ka oma isikliku kogemuse hiina mandariini keele õpingutest (peatükis „Kuidas meie aju õpib?“). Vajadus suhteliselt kiiresti suures mahus sõnu meelde jätta ajendas autorit otsima õpistrateegiaid, mis aitaksid õppimise kiirust tõsta ja õpitut ka pikema aja jooksul mäletada. Neid tehnikaid ja häid nippe, mälu treenimise harjutusi, aga ka pidevalt uues kontekstis keelendite kordamise vajalikkust jagab autor siis lahkelt ka iseseisva keeleõppijaga.

Umbes raamatu keskel jõuab Metslang ka iseseisva keeleõppija mõiste defineerimiseni, kus olulisel kohal on kindlasti ise vastutuse võtmine oma õppimise

eest. Autor ergutab ka leidma kaasõppijaid, kellega regulaarselt kohtuda ja koos käsiraamatu harjutusi teha, et õppijal tekiks oma tugigrupp. Säärane sama eesmärgi poole liikuv tugigrupp on ju mis tahes tegevustes, näiteks trennis, innustajaks ja inspireerijaks. Kui mu kaaslased suudavad, siis kuidas mina ei suuda!

Eriti oluliseks peab autor õppija keeleteekonnal emakeelse kaaslane – keeleõbra, keelelootsi leidmist, kellega regulaarsed kohtumised on hädavajalikud nii kohaliku elu paremaks tundmaõppimiseks kui ka eesti keele harjutamiseks ja kohalikega võrgustumiseks. Siit olemegi jõudnud kogukondliku keeleõppe tuumani. Anonüümne keelekeskkond saab näod ja nimed, emakeelsed kõnelejad ei ole lihtsalt emakeelsed kõnelejad, vaid õppijat tema keeleteekonnal sotsiaalse praktika kaudu või lihtsamalt öelduna – suhtlemise ja koostegemise käigus keele omandamist toetavad kaaslased. Kuna igas Eestimaa nurgas ei pruugi olla eestikeelset kõnelejaskonda, siis jagab Metslang ka häid nippe, kuidas sotsiaalmeedia gruppide, portaalide, töökaaslaste, tuttavate ja keelevahetusprogrammide kaudu jõuda virtuaalsete keelesõpradeni.

Õppija saab raamatust ka hulganisti harjutusi, kuidas integreerida keeleõpe igapäevaellu, ühendada trenn, kokkamine, lauamängud ja muud harrastused eesti keele õppega. Ka mobiiliga toidu tellimine on eesti keele õpe, kui seda eesti keeles teha. Eestikeelsed subtiitrid võõrkeelse filmi all on suurepärane võimalus eesti keelt õppida. Terve linn on eestikeelne klassiruum oma siltide, menüüde, reklaamide ja ostutšekkidega. Ühinen kindlasti Metslangi, aga ka teiste keeleõpetajate soovitusel kohe õpitavas keeles rääkima hakata. Täna õpitud sõnad ja fraasid homme (või veel parem – juba täna) käiku!

Päris kindlasti eeldab kirjeldatud praktika aktiivset, oma õppimise eest vastutavat, ennast juhtivat õppijat. Metslangi käsiraamatul on lisaks eesti keelde sukeldumise ettevalmistuskursusele ka eesmärk kujundada just niisugust, uut tüüpi keeleõppijat.